

De meescheppende verrukking van het lezen

Ward Ruyslinck (1970)

Ik heb van in mijn prille jeugd, zodra ik eigenlijk lezen kon, altijd met boeken geleefd en boeken béleefd. Het verhaal van mijn ingewikkelde tocht door het labyrint van de ideeën en gevoelens van anderen is in feite een eindeloos, opwindend avontuur. Zoals Petrarca kan ik ‘van boeken nimmer zat worden’. Niet alleen de inhoud van een boek fascineerde me, maar ook de band, de geur van het papier, de zetspiegel, het letterbeeld, in één woord de magie van het gedrukte als een poging tot de vereeuwiging van het vergankelijke. Dat is waarschijnlijk een van de redenen waarom ik later, toen ik zelf begon te schrijven, en ook nu nog steeds, een keurige, kalligrafische hand ontwikkelde, een mooi ‘blok’ op het papier maakte, zelden schrapte of corrigeerde: het moest er uit zien als gedrukt, het moest meteen af zijn, bedoeld om te ‘blijven’. Geen wonder dat ik me als volwassene geroepen voelde tot het ambt van bibliothecaris en in het Museum Plantin-Moretus, het sanctuarium van de oude boekdrukkunst, terecht kwam.

Niet alleen daarom, maar ook om andere redenen – zoals mijn onverzadigbare honger naar kennis en ontraadseling – was ik omtrent mijn tiende jaar een griezelige bibliomaan in korte jongensbroek. Tussen mijn achtste en twaalfde verbruikte ik in de parochiale bibliotheek van Groenenhoek-Berchem (die toen ‘de Boekerij’ heette¹) minstens vijftien uitleenkaarten, wat een consumptie van nagenoeg 300 titels betekende. Zoals ieder leesgraag broekje van mijn generatie stortte ik me op Abraham Hans en Karl May, maar daarnaast verslond ik ook de complete Jules Verne en las ik met gloeiende oren *Pinokkio*, Twains *Avonturen van Tom Sawyer*, Nils *Holgerssons wonderbare reis* van Selma Lagerlöf en *De wonderbalsem* (van wie weet ik niet meer) die mensen onzichtbaar maakte, wat me toen al een bijzonder aantrekkelijke mogelijkheid leek. Ik bewoog me ook op andere terreinen en ontdekte ‘Het leven der mieren’ en ‘Het wonder van de mens’ (met anatomische plaatjes).

Dat mijn katholieke ouders me in de keuze van mijn lectuur volkomen vrij lieten heb ik altijd als een luxe en achteraf ook als een weldaad ervaren. De bevrediging van mijn leeshonger werd thuis nooit door taboes gematigd. Tot de vrij rommelige, heterogene huisbibliotheek had ik als puber al ongehinderd toegang, misschien wel omdat die voor het grootste deel uit voor mij nog ‘ontoegankelijke’ Angelsaksische en Franse literatuur bestond. Ik zie ze nog op de doorbuigende planken voor me staan, de geestelijke voedselpakketten van mijn ouders: Kipling, Pearl Buck, Ethel M. Dell, Balzac, Verlaine, Flaubert, Leconte de Lisle,

---

¹ Thans omgedoopt tot ‘De Vertellerij’. Het is grappig je te realiseren dat de jonge Raymond over de drempel in de Turkooisstraat zoveel boeken heeft gedragen (zie afbeelding rechts).

Gérard d'Houville, een *Histoire de la Révolution française*, een indrukwekkend aantal ingebonden jaargangen van *The National Geographic Magazine* en het weekblad *De Stad*, en 'bien étonné de s'y trouver' *De gasthuisnon* van August Snieders (een prijsboek van mijn vader?). De twee enige andere Vlaamse boeken die mijn vader bezat waren, voor zover ik me dat kan herinneren, *Van Zon zaliger* van René Vermandere en *Ernest Staes* van Tony Bergmann.

Mijn ontbolstering werd gaandeweg verder voltooid toen ik als 15-jarige vrijbouter de hand wist te leggen op Teirlincks *Maria Speermalie*, de '*Lady Chatterley's Lover* van de Lage Landen'. Ik las het zowat kapot. Het werd een van mijn livres de chevet. Ik hoefde het ook helemaal niet onder mijn oorkussen te stoppen. Ik genoot van het welwillende medeweten van het ouderlijk gezag. Teirlinck was immers één van onze geziene schrijvers. In die tijd begon ik overigens met opgespaard zakgeld behalve Teirlinck ook de andere Vlaamse 'klassieken' te verzamelen en te lezen in goedkope oorlogsuitgaven: Buysse, Streuvels, Stijns, Vermeulen, Timmermans, Claes, Walschap, Gijsen, Elsschot ... Dertig jaar later zou Walschap mijn jeugdige literaire passie belonen met een aardige opdracht in mijn exemplaar van *Het Kind*: 'Aan Ward Ruyslinck die zijn jongenscentjes spaarde om een boekje van mij te kunnen kopen'.

Het proza van al die letterkundige monumenten maakte de sluimerende schrijver in mij wakker. Véeel later, toen ik me door de psychologen en filosofen liet vervoeren, zou ik een geldige verklaring voor de onbewuste samenhang tussen lezen en schrijven bij de Amerikaanse filosoof Emerson aantreffen: 'There is creative reading as well as creative writing'. Het leesproces, dat is de mééscheppende verrukking der verwoording, brengt inderdaad vaak het schrijfproces op gang. Bij Kafka ontwaarde ik mijn eigen existentiële angst en vervreemding, 'das gefrorene Meer in uns'. De poëzie van Rilke verhevigde mijn metafysische hunkering naar de ontcijfering van mijn (en ons aller) bestaan. Bij Van Schendel ontdekte ik de muziek en de kleur van de taal als scheppend medium. In de romans van Böll vond ik m'n eigen sociale en humane bewogenheid terug en dankzij Saul Bellow kwam ik, de rijpere bibliomaan in pantalon, tot het (bijna) bevrijdende bewustzijn hoezeer het er op aankomt in deze chaotische wereld onze identiteit en individuele vrijheid te handhaven. De schrijver leest en de lezer schrijft, jawel, terwijl onder hem *Sammler's planeet* beeft en bedreigd wordt door de hooggeplaatste dwazen die alleen maar geheime rapporten en logistische adviezen lezen.

